

گۈڭلىنىدە ۇلگەن “مەندى” ساقتادى، شىن ادالدىقپەن ەل ۇمىتىن اقتادى

___ عالمىدار رۇحى تۇرالى شولۇ

مۇرات ەتكەن ۇومىر سۇرەتى ەدى .

تۇعان جەرىنىنەن السى كەتەپ،

يەن ارالدا نىزدەنىس جاساپ، 30 جىل اتى – ُجونىن جاسىردى؛ بىرىنىشىدەن كەدەي، ەكىنشىىدەن اق جاعايدا “مۇرتتاي ۇشىپ قارا تۇياعىمنان حال كەتكەنشە قۇلشىنىپ، يادىرولسىق سۇڭگۇىر كەمەنى جاساپ شىعامىن”… وسى “رەسپۇبلىكا ورودىنىنىڭ” يەگەرىنىڭ، مەمەلكەتتىك ەڭ جوعارى علم – تەحنىكا سىلەىنىڭ يەگەرىنىڭ كوڭلىنىدەگى ەڭ ۇلكەن ھاقناتىشى – ەلىمىزدىڭ تۇڭغىشى يادىرولسىق سۇڭگۇىر كەمەسىنىڭ پايداانلۇعا بەرلۇى ەدى، “مۇنى ُيىز ۇوزىمىز سىتەپ شىعاردىق” .

“وتباسى – وتانىم قىيىندىق قىسپاعىندا قالھاسا كەىن! خالىقم كۇيزەلمەسە كەىن! بىرەۇدىڭ جەتەگىندە بولھاساق كەىن!”. تەڭىز قورعانىس لەنىياسىندا جەڭسىكە جەتۇگە مىڭ شاقىرىمىنان كەپىلدىك بەرەتىن “كورەگەن كوز” جاساۇ ۇشىن، عالم لىۇ يۇڭتان ۇومىر بويى بار زەيىنىن مەمەلكەتتىڭ ماڭىزدى قۇرالى – جالغا ُتۇزىلىستى رادار زەرتتەۇگە ارناپ، جۇمىس تويىن باستاپ يەن تەڭىز جاعالاۋىندا تالاي جىل قايراتانا شايقاس جۇرگىزىپ، اقىرىندا ەلىمىزدىڭ جالغا ُتۇزىلىستى رادار تاجىرىيەلىك جۇيەسىنىڭ العاش بايلىى “كەندىگىن اتاپ كورسەتىپ، عالمىدار رۇحىن زور كۇشپەىن اسقاقتىراتۇدى باسا دارىپتەدى. باس شۇجى شى جىيىنڭىنىڭ ماڭىزدى ُسوزى قالىڭ عالمىدار مەن علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرىن توقتاۋسىز علم شى-ىڭنا شىىىى، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇىن جۇزەگە اسىرۇ ۇشىن تىڭ، اناعۇرلىم كەسەك ۇلەس قوسۇعا بارىنىشا شابىتتاندىردى جانە نىنتالاندردى.

وتانىنىڭ ۇمىتىن اقتاپ، خالىق ۇشىن ىستەۋدى مۇرات ەتتى

“وتان مەنىڭ قانىمىدى ُيىر جولدا سارقىپ تاۋسۇدى قاجەت ەتسە، مەن ُيىر جولدا سارقىپ تاۋسۇعا پەيىلەمىن؛ وتان مەنىڭ قانىمىدى ُيىر تامشى، ُيىر تامشىدان اعىزۇمىدى قاجەت ەتسە، وندا مەن ُيىر تامشى، ُيىر تامشىدان اعىزامىن!”. بۇل رەسپۇبلىكامىزدىڭ 1 –

بۇىن يادىرولسىق سۇڭگۇىر كەمەسىنىڭ باس جوبالاۋشىى خۇاڭ شۇيىخۇاننىڭ اسقاق سەرتى، ونان دا ماڭىزدىسى، ونىڭ وتانىنىڭ ۇمىتىن اقتاۋدى

(باسى 1 – بەتتە)

كەيىن گۇاڭدۇڭنان شىنجياڭعا كۈمەك- كە كەلگەن مامان كوز ُمۇيىز قايىىىن كوشىرۇ كەرەك دەپ تۇجرىم جاساى- دى. الايدا ساي كەلەتىنىن تابۇ وڭايىعا تۇسپەگەندىكتەن، ىپەراتسىيا كەشەۋىلدەي بەردى .

يىىل 9 – ايدا جۇڭشان داشۇەس- نىڭ جۇڭشان كوز ُبولىمى ورتالىعى ابدۇعىيىىدىڭ جاعدايىنان خابار تاپقان- نان كەيىن، توتەنشە ُمان بەرىپ، وعان بولا رىكىلىسىىز جول اشىپ، كوز قويماسىنان ساي كەلەتىن كوز

ۇشىن ىستەۋ – ەلىمىز علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرىنىڭ وزگەرمەس كۇرەمسكەرلىك قاسىيەتى .

“تايخاڭشان تاۋىنداى جالغا يۇيگۇڭ” لى باگۇو 35 جىلدى ُيىر كۇندەي وتكىزىپ، تايخاڭشان تاۋىنا تامىر تارتىپ، جالڭالىق اشۇ جەتىستىكتەرىمەن قالڭ شارۋالاردىڭ بايۇىنا دەم بەردى؛ “قانات تابەلتكاسى اتاي” گۇ فالڭجۇۋ بۇكىل ُومىرىن جۇلىن سۇرى زاتىنىڭ قابىنۇىنىڭ الدىن ۇ جانە ونى تىزگىندەۋگە جۇمىساپ، بىرنەشە ۇرپاق وتانداستارىمىزدىڭ اقاۋسىز ەسەيىپ – ەرجەتۇىنە قورعان بولدى؛ بوتانىك جۇڭ ياك ۇزاق ۇاقىت وركانىزىمدەردىڭ ۇان تۇرىلىگىن زەرتتەۇگە جانە قورعاۋعا كۇش سالىپ، 16 جىل چىڭخاي – شىزاڭ ۇستىرىندە تاۋ اسىپ، تاس باسىپ، نەشە 10 مىلىيون تۇقىم جىىنادى… ولار مەمەلكەتتىڭ بايۇىن، قۇدرەتتەنۇىن، ۇلتتىڭ گۇلدەنۇىن، خالىقنىڭ باقتىن جۇزەگە اسىرۇدى ۇز مىندەتى ەتىپ، ىستىق قان، ماڭداي تەرلەرىن وتانىمىزدىڭ بايتاق دالاسىنا توكتى .

2021 – جىلى 5 – ايدىڭ 28 – كۇنى باس شۇجى شى جىيىنىڭ ەكى اكادەمىانىڭ اكادەمىيكتەر جىينالىسى، جۇڭگو علم – تەحنىكا قوعامىنىڭ مەمەلكەتتىك 10 – قۇرۇلتايىندا بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: “جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇ ساپارىندا ار ۇرپاق عالمىدار وتان مەن خالىقتى كوكەيدە ساقىتاپ، ماشاقات – قىيىندىقتان تايىسالماي، قالىقتسىز ۇلەس قوسىپ، علم – تەحنىكانىڭ العا باساۋى، خالىق تۇرمىسىنىڭ جاقسارىۋى، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ داھۇى ُشىن ماڭىزدى ۇلەس قوستى. جالغا ُداۋىر مەمەلكەتتىڭ، ۇلتتىىڭ ناعدىرىن ۇوز مىندەتىنە الاتىن وتانىشلىدىق رۇحتى جالعاستىرۇدى، ساۋلەلەندىرىۋدى، ونىنان دا ماڭىزدىسى، وتانىشلىدىقتى نەگىز ەتكەن عالمىدار رۇحىن ۇزدىكىسىز ساۋلەلەندىرۇدى قاجەت ەتەدى” .

باتىلدىقپەن جالڭالىق اشىپ، جاسامپاز دىقپەن شۇىىلدىاندى
كادمىگى قىباق مۇرت، وتكىر قوس جانان… بۇرىنعى “جۇڭگو تيانيانىڭ” باس عالمى جانە باس ىنجەنەرى نان رىندۇڭنىڭ ُمۇسىنى گۇچىجوۋدىڭ داۋوداڭىندا جىم – جىرت بوي سوزىپ، ۇزى بۇكىل ُومىرىن ارناعان “تيانىندى” كۇزەتەپ تۇر .

20 – عاسىردىڭ 90 – جىلدارىنىڭ باسىندا نان رىندۇڭ دىامەترى 500 مەترلىك سفەرالىق رادىوتەلەسكوپ (FAST) ىنجەنەرىياسى ويىن ورتاعا قويدى. سول كەزدە جۇڭگونىڭ ەڭ ۇلكەن رادىوتەلەسكوپىنىڭ دىامەترى 30 مەترگە جەتپەيتىن .

قالىڭ كەراعر پىكىرلەردى تەرىسكە شىىعارىپ، ۇزى تىكەلەي كىرىسىپ سالىناتىن ورنىدى تاڭداپ، دالەلدەۋدەن وتكىزىپ، نىسان تۇرعىزىپ، سالىپ جانە ُيىرسىپرا تەحنىكالىق قىىن ماسەلەلەردى شەشى… نان رىندۇڭ ُومىرىنىڭ سوغى 20 نەشە جىلىن “جۇڭگونىڭ تيانيانىنا” ارنادى .

ەلىمىزدىڭ دەرپەس ُيىلىم مەنىشك ۇقىعىنا يە وسى ُيىر كەلەلى علمىي زەرتتەۇ نەگىزدىك قۇرىلىىسى سالىنىپ بولغاننان قازىرگە دەيىن 400گە جۇىق نەپىتروندىق جۇلدىز بايقادى، بۇل بۇنىمەن ُيىر مەزگىلدە خالىقاراداعى باسقا تەلەسكوپىتار بايقاعان نەپىتروندىق جۇلدىزداردىڭ جالپى سانىنان 2 ەسە كوپ .

جۇرەكتىلىكپەن شىكعا ورمەلەيتىن جالڭالىق اشۇ رۇخمەن، جۇرەكتىلىكپەن ەلدەن وزاتىىن وزىنە سەنەتىن قايسارلىلىقپەن قالىڭ علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرى باتىلدىقپەن جالغا نازارىيالار ورتاعا قويىپ، جالغا سالالار اشىپ، جالغا جولدار نىزدەپ، دەرپەس جالڭالىق اشۇ، دەرپەس يەلىك ەتۇ جاعىنا كۇش سالىپ، “قىسپاققا العان” بۈگەتتەردى تالقانداپ، توپ – توپ جوعارى دەڭگەيلى ُتول جاسامپازدىق جەتىستىكتەرىن جارىققا شىعاردى .

جۇڭگو ەلەكتروندىق علم – تەحنىكا گوجى بەيىفاڭ شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ 3 – بۇىن جارتىلاي وتكىزگىش تەحنىكالىق جۇمىس تويى ەلىمىزدىڭ عارىشقا ادام الپ ۇشۇ، بەيدوۋ جول نۇسقاۋ جۇيەسى، 5G خابارلاىۋى سىياقتى ماڭىزدى ىنجەنەريالاردىڭ وزەكتى چىپىن ۇوز كۇشىنە سۇيەنىپ قامتاماسىز ەتۇ بورىشىن ارقالاعان .

علم – تەحنىكا جەتىستىكتەرىنىڭ تاجىرىيەحانادان كاسىپ سالالاىتۇعا ُوتۇى بارىسىندا ارادا قىرۋار ىنجەنەريالىق قىين ماسەلەلەر كەس – كەستەيدى. باستاپقى مەزگىلدەگى تاجىرىيە بارىسىنداى كىشكەنتاي عانا بولھاشى تولقۇ كاسىپ سالالاىتۇ كەزەڭىندە گەۋمەتىريالىق ەسەلىكپەن ەسەلەنىپ ۇلعايدى. جۇمىس تويى كۇن – تۇن

ىىلار!“. ساعات 16دان 20 مىنۇت وت- كەندە سەسترانىڭ شاقىرعان داۋىسىن ەستىگەن ان حۇي جالھ – جان جانىنا جەتەپ بارادى. ابدۇعىيىدىڭ وڭ كوزىن داكمەن تاڭىپ تاستاپتى، سول كوزىن سىىىرايتىپ اشقان بولادى، كو- ڭلىدى ەكەنى جۇزىنەن بايقالادى .

وسى ساتتە ورنىندا تاپچىلھاي تۇرعان نىساگۇل ەرىكىسىز كوز جاسىن پارلاتتى. نىساگۇل: “نە دە- رىمدى بىلھەي تۇرمىن، نىزگى نيەتتى جاندارعا العىس ايتامىن، قاراپايمى وت-

دەمەي، بىرلەسە وتىرىپ قامال الپ، وزىق قوسىپا زاتىتىق جارتىلاي وتكىزگىش ھاتەريال تەحولوگىيالىق جەلىسىن قۇرىپ شىىىىىپ، جىلىىنا ُتۇرلى ماڭىزدى جابدىقتاردى نەشە مىللىيون دانالىق وزەكتى چىپتەرمەن قامداپ، جابدىقتاردى وسىزاماندىندىرۇعا پارمەندى تىرەك بولدى .

“چاڭى 5 – ُئومىرىنىڭ” ايدى بارلاۋىنان، “تيانىۋىن 1 – ُئومىرىنىڭ” مارىسقا قوئۇىنان، جالغا تىپتىى ايدارشا ۇيرۇس سىنىناماسى مەىن جوعارى دەڭگەيلى ۇاكسىناسىن جەدەل زەرتتەپ جاساۋعا دەيىن؛ ساعاتتىق جىلدامدىى 600 كىلومەتردەن اساتىن جوعارى جىلدامدىقتى ماڭگىيتىتىق جاسالىپ شىىعونان كومىر قىشقىل گازىنان جاساندى جولمەن كراحىمالدى سىپتەزدەپ شىىعارۇ تەحنىكاسىنان قامال ۇعا دەيىن… جۇڭگونىڭ علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرى جالڭالىق اشۇ جەتىستىكتەرىمەن دۇنيە ُجۇزىن توقتاۋسىز “تاڭ قالدىرىپ” كەلەدى .

رۇخ الاۋىن جالعادى

يىىل 5 – ايدا “بۇدانداستىرىلغان كۇرىش اتاسى” يۇان لۇڭيىڭ ماڭگىلىك ساپارعا اتتاندى .

كۇرىشنىڭ ساياسىندا سالقىنداۋ ارمانى ۇشىن ُومىر بويى قۇلاش سەرھەدى. ەمىردەن وتەرىنەن 2 اي بۇرىن جاسى 90نان اسقان ول حايىناننىڭ سايناي وڭتۇستىك جەتىلدىرۇ بازاسىندا علمىي زەرتتەۇ جۇرگىزدى؛ حال ۇستىندە جاتقاندا ونىڭ كوڭلىنىدەگى ەڭ ۇلكەن تۇيىنىشگى دە باياعىداي كۇرىشنىڭ ُوسۇ جاعدايى بولدى .

ارىنە، رۇختىڭ الاۋىن جالعايتىن ُىزباسار لار ۇزىلگەن ەمەس. قازىر ەلىمىزدە كوپتەگەن علمىي زەرتتەۇ قىزمەتكەرلەرى بۇدانداستە- رىلغان كۇرىشتى زەرتتەۋمەن اينا- لسۇدا، مەمەلكەتتىك كۇرىش كاسىپ سالاسىنىڭ تەحنىكالىق جۇيەسىنىڭ وزىندە 100دەن استام عالم بار، ولار تۇقىم جەتىلدىرۇ ھاتەريالدارىنان ُيىر تويىن جالڭاشلىدىقپەن جاساپ شىىعا- رىپ، ُتۇسىمى جوعارى، ساپاسى جاقسى، تۇزىمىدىلىك قاسىيەتى كۇشتى جالغا سورتنىڭ اۋقىمىدى تويىن جەتىل- دىرىپ شىقتى.

جان سۇيىنتەرلىگى، جاس علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرىنىڭ تاىى ُيىر بۇىنى ورتاعا شىىىىپ، ۇتىلامالى تايپا- شانى قولعا الپ، اقيقاتقا تالىيىنانتىن، قاتاڭ علمىي نىزدەنىس جۇرگىزەتىن، اتاق – ابرىويعا بويى ۇرمايتىن، دەن قويا زەرتتەۋمەن اىنالىساتىن، پاراسات شوغر لاندىرىپ قامال الاتىن، نىنتاۋ- تاسا سەلبەستەن رۇحاني قاسىيەت ارقى- لى علممەن وتانىنىڭ ۇمىتىن اقتاۋدىڭ

باسىنا وسىنشاما كوپ كۈمەك جاسادىگىز- دار، ُيىز مۇنى ماڭگى ۇمىتپايمىز!“, – دەدى قىستىعا جىلاپ تۇرىپ. “بالانىڭ ناۋقاس جاعدايى قا- تەرلى، ىپەراتسىيانى ەندىگارى كەشە- ۇلدىدەتۇگە بولمايدى. سوغعى جىلدار- دان بەرى شىياىحانامىزدان كوپتەگەن شىياىگەر قاشقارعا بارىپ، شىنجياڭعا كۈمەكتەشۇ قىزمەتىن ورىستەتىپ، سول جەردەگى بۇقارامەن قويۇ سۇ- يىسپەنىشلىك ورناتتى. شىنجياڭداى اۋىلداستار ۇشىن بىرەر ُىس ىستەۋدى

ُداۋىر سىيىفونىياسىن ورنىنادى – جۇڭگو علم اكادەمىياسى جەھل- گى ومىرتقالىلار جانە جەلىگى ادامزات زەرتتەۇ ورنىنداى “80 – جىلداردىڭ تۇلەگى” بولغان زەرتتەۋشى فۇ جياۋھەي “ەلەۋسىز جۇمىس” سى- تەۋگە پەيىل بولپ، جەھلىگى گەنۈم- داردى تاجىرىيەدەن وتكىزۇ تەحنىكا- سىن اشۇعا جانە وعان جالڭالىق ەن- كىزۇگە كۇش سالپ، ادامزات قاۋىمىم- نىڭ تەگى مەن داھۇى جونىندە نىزدە- نىس جاسادى؛ “رەفورما اتوئىشىسى” يە سۇڭ لىگەرىندى – كەيىندى “جياۋلۇڭ” ُئومىرىنىڭ اعا جوبالاۋ- شىسى جانە باس سۇڭگۇشىسى، “شىنخاي يۇڭشى” ُئومىرىنىڭ ورنىبا- سار باس جوبالاۋشىسى، “كۇرەسكەر” ُئومىرىلىنىڭ باس جوبالاۋشىسى بولپ، ەلىمىزدىڭ تەرەڭ تەڭىزگە ادام وتىرىپ سۇڭگۇ ُسىنىڭ ار جولى قارىشتاۋىنا نىشكەرىلەي ارالاس- تى جانە كۇا بولدى…

جالپى قوعامنىڭ علمىي زەرتتەۇ قاراجات ۇسىنىلمى جىلدىان – جىلعا ارتىپ، “ُتىزىم جارىيالاپ، قولباسى تاعاينىنداۋ”، “بايگەگە سالۇ”، “كو- تەرمەگە الپ ىستەۇ ُتۇزىمى” جۇر- گىزىلدى… ُيىرسىپرا رەفورما جوبا- لارى ىسكە قوسىلىپ، علمىعا باس قويىعان، دەن قويا علمىي زەرتتەۋمەن اىنالىساتىن علم – تەحنىكا قىزمەتكەر- لەرىنە قورعاۋشى بولدى .

“دۇنيە ُجۇزى علم – تەحنىكا- سىنىڭ الدىڭعى لەگىن بەتكە ۇعا، ەكونومىكانىڭ نەگىزگى مايدانىن بەتكە ۇعا، مەمەلكەتتىڭ كەلەلى قاجەتىن بەتكە ۇعا، خالىقتىڭ ُومىد- رىن، سالاماتتىىىن بەتكە ۇعا تاباند- دى بولپ، علم – تەحنىكانىڭ كەڭىد- گى مەن تەرەڭدىگىنە قاراي ۇزدىكىسىز شۇجى شى جىيىنىڭ قالىڭ عالمىدار مەن علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرىن نىتالاندىرىپ.

علم بەلگىسىزدىكتەرگە تولى، نىزدەنىس ماڭگى توقتامايدى. عالم- دار رۇحىنىڭ جەتەكشلىگىندە ەلىمىز- دىڭ علم – تەحنىكا قىزمەتكەرلەرىندە تارىختىڭ ماڭىزدى مىندەتىن ارقالايتىن سەنىم، ەرىك – جىگەر، قابىلەت بار، ولار اناعۇرلىم اسقاق رۇحاني كۇيەىن جانە كۇرەسكەرلىك بەيىنەمەن دۇنيە ُجۇزى بويىنشا علم – تەحنىكادا قۇاتتى ەل قۇرۇعا ات سالسىپ، جالڭالىق اشۇ جاعىنىدا اناعۇرلىم كوپ اڭگىمەلەر جازادى .

(شىيىخۇا اگەنىتىگىنىنىڭ 9 – ايدىڭ 29 – كۇنى بەيجىڭنەن بەرگەن خابارى)

^[1] جارىناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ئومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىللىق باعاسى 228 يۋان